

Domboróczky Zoltán
domboroczky.zoltan@tpfk.hu

BOTOK A SZEMÉLYVÉDELEMBEN ÉS AZ ÖNVÉDELEMBEN

Absztrakt

Az utóbbi időben a biztosítás környezetének változékonysága és komplexitása miatt a biztonságtechnika területén megnövekedett a szerepe a nem halálos fegyverek alkalmazásának és fejlesztésének. A különböző „rendőr”- illetve taktikai botok alapvetően kényszerítő eszközöknek tekinthetők, azonban ezen eszközök védelmi célokat is szolgálhatnak, önvédelmi és személyvédelmi eszközként is funkcionálhatnak. Ezen írás a taktikai botok és az ehhez hasonló taktikai eszközökben rejlő lehetőségeket kívánja tájékoztató jelleggel feltárni, annak érdekében, hogy a botra ne csak, mint fenyegető, nem halálos fegyverre tekintsünk.

Lately the usage and development of non-lethal weapons are instrumental in the field of security techniques due to the changeability and complexity of safeguarding environment. The different „police”- or tactical batons can be regarded as enforcement tools. However these tools can serve defensive aims as well, they can be used as self-defensive and close protective devices. This article as a reference work would like to reveal the opportunities of tactical batons and other tactical equipments in order not to regard batons as threatening, lethal weapons.

Kulcsszavak: *személyvédelem, önvédelem, taktikai bot, koga, taktikai lámpa, kali ~ close protection, self defence, tactical baton, koga, tactical lamp, kali*

Bevezető

A Hadmérnök 2009. júniusi számában remek cikket olvashattunk Gyarmati Gábor tollából, ami a különféle botok biztonságtechnikai alkalmazásának lehetőségeit és aktuális trendjeit mutatta be. A szerző státuszát figyelembe véve érthető, hogy ezen eszközöket, mint kényszerítő eszközöket definiálta. Ebből következően felhasználásuk területeként is alapvetően a rendvédelmi szerveket és a fegyveres erők egyéb rendvédelmi egységeit tekintette. Ezen egységek tapasztalatai az eszközök felhasználásával és mindennapi

használatával kapcsolatban felbecsülhetetlenek. Ugyanakkor véleményem szerint, ezen tapasztalatok és felhasználási területek nem jelentik az egyetlen lehetséges tapasztalati forrást és alkalmazási területet.

A botok és hozzájuk hasonló, esetleg belőlük valamilyen módon kifejlődött egyéb eszközök bizonyos köre szabadon tartható az átlag állampolgár számára is, mi több ezeknek nagy része vagy eleve fellelhető a háztartásokban és a mindennapi élet tárgyai között, vagy viszonylag könnyen elérhetők, kialakíthatók. A könnyű hozzáférhetőség lehetővé teszi, hogy ezen eszközöket az állampolgárok személyes védelmükre használják fel támadás esetén. Természetesen mindez azzal is együtt jár, hogy ez esetben a használatból eredő jogi következményeket is viselniük kell.

Mindezeket túl az esetleges felhasználók körének speciális helyzetű tagjai a személyvédelmi szakemberek is. Különleges helyzetben vannak, hiszen feladatukat tekintve a rendvédelmi szervek tagjaihoz hasonló, sokszor azokkal átfedést mutató feladatokat hajtanak végre, ugyanakkor hatósági jogosítványokkal nem rendelkeznek, azaz például kényszerítő eszközöket egyáltalán nem vagy csak korlátozott módon alkalmazhatnak. A személyvédelem során feladatuk az átruházott védelem biztosítása. Ez többek között azt is jelentheti, hogy a megbízójukat ért támadás esetén a védelem biztosítása valamilyen mértékű küzdelemmel járhat együtt. Ilyen esetekben természetesen lehetőség van a védekezésre, de ez már nem önvédelem, hanem a jogos védelem esete, melyről a Btk. 29.§ rendelkezik. Jogos védelem esetén fontos feltétel, hogy csak jogtalan támadás elhárítására alkalmazható, illetve, hogy a védelmi cselekmény csak akkor tekinthető jogosnak, ha a védekezés csak a szükséges mértékig terjed és a támadás mértékével arányos. Ezen második feltételt némileg enyhíti a fent említett paragrafus 2. és 3. pontja, miszerint nem büntethető, illetve büntetése korlátlanul enyhíthető annak, aki az elhárítás mértékét ijedtségből vagy menthető felindulásból lépi túl. Továbbá fontos kitétel az is, hogy nem állapítható meg jogos védelem annak a javára, aki a jogtalan támadást a támadó által használt eszköz elvételével elhárította, majd azzal úgy bántalmazta a támadással felhagyót – aki immár sértetté válik –, hogy annak halála bekövetkezett.

Mindezek alapján világosan látható, hogy sem az állampolgár számára önvédelmi szituációban, sem a személyvédelmi szakember számára jogos védelmi helyzetben ezen eszközök nem tekinthetők kényszerítő eszközöknek, csupán a szükséges mértékű és a támadással arányban álló védekezés esetleges eszköztáráként.

Mitől vipera a vipera?

Egyetértek azzal, hogy a taktikai teleszkópos bot napjaink legkorszerűbb, megkockáztathatóan leghatékonyabb, ugyanakkor kétségkívül legvitatottabb bot típusa. Kialakulásának indokai úgy gondolom, sok mindenre magyarázatot adhatnak ezzel az eszközzel kapcsolatban. A taktikai teleszkópos botok az Amerikai Egyesült Államokban jelent meg és került először rendszerbe. Kifejlesztésének legfőbb motívuma kétségkívül a rejthetőség volt. Ezen igény főként a titkosszolgálatok és a civil ruhás nyomozók irányából érkezett a fejlesztő cégekhez. Az ügynökök, akik testőrségi vagy egyéb fedett feladatokat láttak el, illetve a civil ruhában tevékenykedő nyomozók szerettek volna egy a rendőrbot hatékonyságához közelítő, de rejtve is könnyen viselhető eszközt. Az ötvenes-hatvanas években még mindennapi dolognak számított, ha egy civil ruhás nyomozó vagy ügynök „ólmosbottal” a zakózsebében teljesíti a szolgálatot. Ez esetben a rend fenntartója és a vele szemben álló rendbontó esetlegesen ugyanazzal az eszköztárral rendelkezett. Ezeket az „ólmosbotokat” ugyanakkor némi túlzással tekinthetjük egyáltalán botoknak, hiszen jórész

egy bőrrel bevont 15-20 cm hosszú fémnehezékből és egy ehhez kapcsolódó, olykor megmarkolásra is alkalmas csuklósíjából álltak.¹

1.sz. ábra. Ólmosbot

Forrás: www.liverpoolmuseum.org.uk

Az eszköz rövidege miatt sujtáskor az erőkar is rövid, amit viszont a fémnehezék súlya pótol. Támadáskor hatékony lehet, viszont védekezésre csak korlátozottan alkalmas, hiszen ezzel a relatív kis eszközzel a támadó fegyver háritása kockázatosabb, mint egy bottal. Ráadásul a kockázatot tovább növeli, hogy az eszköz használata során igen közel kerülünk a másik küzdő félhez, ami alkalmasint dulakodással, birkózással jár. Eközben nem biztos, hogy a fegyver hatékonyságához szükséges lendületet meg tudjuk adni. Az „ólmosbot” hiányosságai ellenére is rendelkezett azonban egy komoly előnynek tekinthető tulajdonsággal, rejtve volt viselhető. Igaz a mai szemmel nézve még komoly „viselési rendszerek” nem alakultak ki az eszközzel kapcsolatban, de kényelmesen elfért a zakó belső zsebében vagy kissé laposabb kivitelben a pantalló farzsebében, és optimális méretezés esetén nem is húzta túlságosan a ruházatot.

Az ügynököknek és nyomozóknak azonban egy a védekezésben is hatékony eszközre volt szükségük. Sokan közülük pályájukat, mint járőrök kezdték, így nosztalgiával gondoltak vissza az akkoriban még zömében esztergált keményfából, vagy tömör gumiból készült rendőrbotokra. A fejlesztők ezen igényre reagálva alkották meg a teleszkópos taktikai botokat. A fejlesztés irányát döntően befolyásolhatta, hogy az egymásba csúszó elemek elve már adott volt a rádióantennák vagy a horgászbotok esetében. Innen már csak egy lépés volt a teleszkópos taktikai botok kifejlesztése. Ezzel természetesen nem kívánom lebecsülni a gyártó cégek méretezési, megmunkálási, anyagválasztási, stb. tevékenysége mögött meghúzódó komoly fejlesztő munkát.

A teleszkópos taktikai bot tehát megszületett és teljesítette azokat a követelményeket, amelyeket fejlesztői célként kitztek. Rejtve volt viselhető, ugyanakkor kinyitva egy rendőrbot hatékonyságával lehetett vele küzdeni. Megnövekedett az erőkar, viszont ez jelentős tömegnövekedés nélkül volt megoldható, így a viselés valóban kényelmessé vált. A küzdőtávolság is megnövekedett, az ólmosbotra jellemző belharcról a szintér áttevődött

¹ Érdemes megjegyezni, hogy ezen eszközöket Rejtő Jenő regényeinek köszönhetően a magyar lakosság is ismerte, még ha csak az említés szintjén is. Szintén érdekes, hogy a Rejtő regényekben helyenként az ólmosbot elnevezése „suhí”, ami egyrészt utal a felhasználás módjára ugyanakkor bár pejoratív, de mégis lényegre törő és humoros elnevezés, akár a „vipera” esetében.

közepes távolságra. A fegyvert tartó kinyújtott kart is figyelembe véve 1-1,5 méternyire. Ez ugyan nem tűnik nagy távolságnak, de aki volt már hasonló helyzetben tudja, hogy ez a kis tér is jelentős taktikai és időelőnyhöz tudja juttatni a hosszabb fegyverrel rendelkező küzdőfelet. Mindezeken túl számításba kell vennünk a lélektani tényezőt is. A támadó egyszer csak egy felfegyverzett ellenféllel találja magát szemben, holott annak még egy pillanattal azelőtt látszólag semmi sem volt a kezében. Ráadásul, ha esetlegesen látja a taktikai bot nyitásának mechanizmusát is saját fegyvere „primitívebbnek” tűnhet e csúcstechnikájú eszközhöz képest.

Véleményem szerint tulajdonképpen ez a lélektani hatás az, ami miatt a taktikai teleszkópos bot némileg túlmisztifikálódott. Ez alól a hatás alól sok esetben még a jogalkotók sem tudták kivonni magukat, hiszen a taktikai teleszkópos botok nagyon sok országban tiltott eszközöknek tekintendők és, mint ilyenek például a rugós- és pillangó késekkel esnek egy kategóriába. Gondoljunk csak a hazai szabályozásra, ami a taktikai teleszkópos botot közbiztonságra különösen veszélyes eszköznek tekinti, és tartását, viselését közterületen tiltja. Ugyanakkor a szabályozás lehetővé teszi, hogy az állampolgárok saját lakásukban, ingatlanjukban ilyen eszközt tartsanak, így itthon sem zárható ki teljesen az önvédelmi eszközök közül. Természetesen mindezzel nem a hazai szabályozást kívánom minősíteni, mindössze a taktikai bot megítélését igyekszem körülírni, magyarázni. Az igazsághoz tulajdonképpen az is hozzá tartozik, hogy a rendelkezés értelmében még hatósági engedéllyel rendelkező személyvédelmi szakember sem tarthat magánál ilyen eszközt közterületen. A rendőrségi gyakorlat azonban némileg kedvez a munkájukat végző civil személyvédelmi szakembereknek, esetükben az eszközt igazoltatáskor általában teleszkópos tükörtartóként aposztrofálják és a hozzá illeszkedő tükör bemutatása esetén általában félig-meddig jogosan szemet hunynak a közterületi jelenlét fölött. Ezen eljárás persze nem terjed ki minden egyes állampolgárra, és ez nem is lehet cél.

De térjünk rá arra a kérdésre, amit e fejezet címeiként megjelöltünk. Miért is vipera a vipera? Nem értek egyet abban a szerzővel, hogy a vipera elnevezés puritán és hatásvadász lenne és abban sem, hogy ez az elnevezés a médiaszargonból eredne. A kifejezés eredete vélhetően az alvilághoz, vagy legalábbis a legalitás határán mozgó társadalmi csoportokhoz köthető, akik az első ilyen hazánkban megjelenő, külföldről behozott eszközöket viperaként kezdték nevezni egymás között. Ez az elnevezés később a szélesebb populáció számára is érthető argo részévé vált és a média is csak innen emelte át, nem maga alkotta. Az elnevezés bár fantáziánévnek tekinthető ugyanakkor rámutat a taktikai teleszkópos bot egy újabb, valóban taktikai előnyére. Ez pedig nem más, mint a nyitás pillanata. Ez a momentum oly fontos, hogy sok gyártó vagy kiképző központ külön szemináriumokat szentel a teleszkópos bot nyitásában rejlő taktikai lehetőségek elsajátítására. A legalitás határán működő személyek vélhetően nem ilyen foglalkozások keretében sajátították el ezt a fajta tudást, sokkal inkább autodidakta módon jöttek rá az eszközben rejlő lehetőségre.

Nevezetesen arról van szó, hogy a napjainkban alkalmazott felfogás szerint önvédelmi szituációban a korábbi gyakorlattól eltérően a taktikai teleszkópos bot használata előtt nem kerül sor nyitásra. Azt nem kinyitott állapotban és teljes hosszában kezdi használni a védekező. A jelenlegi gyakorlat szerint a támadás elhárításának egyik lehetséges módja, hogy az összecsukott állapotban lévő teleszkópos bottal indítjuk el a védekező mozdulatot, minek hatására a teleszkópos elemek szinte kirepülnek a markolatból. A lendület ereje azt eredményezi, hogy a teleszkópos bot végén lévő megnagyobbított botvég belerobban a célpontba, ahhoz hasonlóan, mint egy lövedék. Ez a kicsapó mozdulat kísértetiesen emlékeztet az áldozatába belemaró kígyó csapására. Valójában tehát ez a nyitási mód tekinthető a névadás alapjának. Ebből a szemszögből tekintve úgy gondolom ez nem tekinthető puritán és hatásvadász elképzelésnek, sokkal inkább kreatív megoldásnak. Az azonban valóban igaz, hogy az utóbbi időben a hazai média hatásvadászatra is használja a teleszkópos taktikai botokkal kapcsolatos híreket.

A taktikai nyitásnak a kígyó marását utánzó villámgyors találaton kívül van egy másik taktikai előnye is. A támadó mindaddig a pillanatig nem tudja megbecsülni az összecsucott állapotban lévő teleszkópos bot hosszát, amíg az találatot elérve be nem csapódik a célpontba. Ezzel ismételten taktikai előnyhöz juthat a teleszkópos bot használója. A fegyver hosszára vonatkozó hiányos információk miatt a támadó lehet, hogy belép a fegyver – nyitott állapotban értendő – hatósugarába, ugyanakkor ő még nem képes eredményesen használni saját fegyverét. Ugyancsak apróságnak tűnhet, de ez a momentum eredményezheti azt is, hogy a közdelem befejeződik, holott még éppen csak elkezdődött. Sikeres kivitelezés esetén az első támadó mozdulat után csírájában elfojtható a támadás, hiszen kiüthetjük a fegyvert a támadó kezéből, vagy kiütés erejű találattal földre kényszeríthetjük a további küzdelem kockáztatása nélkül.

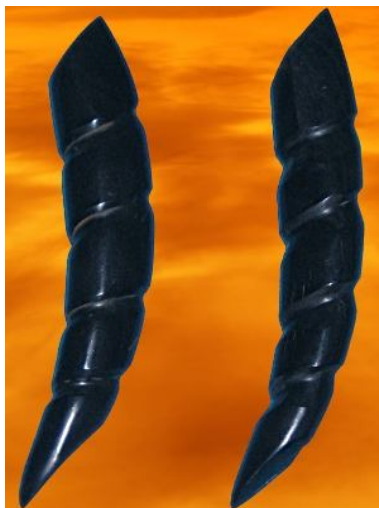
Taktikai teleszkópos botban rejlő egyéb lehetőségek

A taktikai teleszkópos bot mindezekén túl egyéb önvédelmi lehetőségeket is rejt. Ennek ismertetéséhez ismételten vissza kell lapoznunk kicsit az időben. Mint tudjuk az Amerikai Egyesült Államok a különböző kultúrából jött emberek olvasztótégelye, s ezek az emberek szerencsés esetben gyarapítják is a nemzet tudását, értékeit. A második világháború utáni időszakban viszonylag sok maláj, indonéz és főleg fülöp-szigeteki bevándorló érkezett az USA-ba. Közülük sokan a saját nemzeti harcművészetüket gyakorolták, sőt szép számmal akadtak a bevándorlók között harcművészeti mesterek is. A malájok a Bursilat, az indonézek a Pentjak-silat, a filippinók pedig a Kali (más néven Eskrima, vagy Arnis) gyakorlói voltak. Ezen harcművészeti rendszerek rokonságban állnak egymással, hatottak egymásra, ugyanakkor mindegyik saját önálló diszciplínával rendelkezik. A Bursilat és a Pentjak-silat alapvetően pusztakezes rendszerek, de persze fegyvereket is használnak kés, bot, kard, lándzsa, stb. A Pentjak-silatra továbbá jellemző, hogy viszonylag sok földreviteli és földharcos technikát alkalmaz, mivel a helyi viszonyok között gyakori ingoványos talajon való alkalmazhatóságra is koncentrálnak. Azonban ezen földreviteli és földharcos technikák nem japán eredetűek, így sajátos rendszert alkotnak. A fülöp-szigeteki Kali alapvetően fegyveres rendszer: botokat, késeket, töröket, kardokat, lándzsát, stb. használ és a pusztakezes küzdelmet is a fegyveres küzdelemből vezeti le azok elveinek és technikáinak adaptálásával. A fent említett harcművészeti rendszerek azonban megegyeznek abban, hogy mindegyikükben megtalálható egy tenyérnyi önvédelmi eszköz a *palm stick* más néven *yawara*, *olisi palad* vagy *dulo-dulo*. Ezek az eszközök az ősi időben állati szarvból vagy fából, ritkábban fémből készültek. Szakavatott kézben az első látásra nem túl hatásosnak tűnő eszközből veszélyes fegyver válik, meglepően komoly sérüléseket lehet vele okozni.

2.sz. ábra. Palm stick

Forrás: www.traditionalfilipinoweapons.com

3.sz. ábra. Dulo-dulo

Forrás: www.eskrimakaliarnis.com

A hetvenes évektől kezdve az Amerikai Egyesült Államokban megfigyelhető volt, hogy az államigazgatás és a különböző hivatalok megnyíltak a nem „tősgyökeres” amerikai állampolgárok előtt is. Ebben az időszakban például a hagyományosnak tekinthető írásművészet mellett megjelentek a rendőrségnél japánok, kínaiak, malájok, indonézok, filippinók is a többi náció között. Amelyiküknek volt harcművészeti jártassága az természetesen igyekezett azt a rendszeresített eszközökre is alkalmazni. Hatékonyságukat bizonyítja, hogy több délkelet-ázsiai mester és/vagy tanítványaik kerültek kiképzői státuszba a különböző rendfenntartó szerveknél, akik a későbbiekben befolyásolták a rendőrbot, tonfa, taktikai lámpa használatát.

4. sz. ábra. Amerikai rendőrjárőr a 70'-es évekből

Forrás: www.geocities.com

A palm stick technikák tehát több-kevesebb sikerrel bekerültek a kiképzési metodikába. Mi több egyre több taktikai felszerelés gyártó cég is követi ezt az irányvonalat. PR célokból harcművészeti mestereket alkalmaznak, szemináriumokat szerveznek, ahol a

terméket és a technikai tudást igyekeznek összekapcsolni. A palm stick ma is széles körben használatos eszköz, aminek jó példája a Cold Steel cég, ahol FGX műanyagból gyártott változatok kaphatók. A termékcsoporthoz egyik érdekes eleme egy kemény műanyag filctoll, ami hétköznapi ártatlan eszköz, de palm stick-ként is alkalmazható. A Cold Steel esetében az alapító tulajdonos Lynn Thomason mellett többek között Bob Koga japán származású Judo mester - aki egyben a termékcsoporthoz névadója is – illetve Ron Balicki Kali mester adja a harcművészeti háttérrel, illetve a termékek tesztelő csapatának tagja egy másik Kali mester Felix Valencia is.

5.sz. ábra. Koga és Mini Koga

Forrás: www.coldsteel.com

6.sz. ábra. Pocket Shark

Forrás: www.coldsteel.com

A teleszkópos bot – a harcművészeti mesterek befolyásának köszönhetően - összecsuksott állapotban palm stick-ként is megállja a helyét. A technikai részletekbe nem belebonyolódva alkalmazása történhet középen fogva, ez esetben a tenyérből kilógó két vég képez ütőfelületet (lásd. 5.sz. ábra – kis kép). Másik lehetőség, hogy egy hosszabb eszközt, (mint például a Cold Steel Koga SD1 vagy egy összecsuksott teleszkópos bot) úgy fog a felhasználó, hogy annak egyik vége hosszan kinyúlik a tenyeréből a kisujj irányába. Ez esetben a kilógó botvég és a tenyér által bezárt derékszög kampóként is használható a támadó fegyver, kar elkapására és ízületek feszítésére. A Kali rendszerekben egyébként sem a bot legvégét ragadják meg, hanem a tenyér alatt egy kézfejnyi helyet hagynak a markolaton, amivel ütni, háritani, a támadást elvezetni lehet és mellel a fegyver súlypontja is jobb a használat során. E miatt is tűnik nekem némileg félresiklott fejlesztésnek az ergonómikus záró csavarok alkalmazása egyes típusokon. Bár ahány iskola, stílus annyiféle gyakorlat létezik...

Egy biztos a „palm stick koncepció” már bizonyított közelharc szituációkban, amit jól jelez, hogy a taktikai maroklópákat sok gyártó már eleve úgy készíti, hogy azon a világító felület előtt bordázott peremet, azaz ütőfelületet alakít ki. Amennyiben sikerül a támadót elvakítanunk és meghátrál, szerencsénk van, de ha nem még mindig van a kezünkben egy kemény, sérülések okozására alkalmas tárgy. Hasonló szellemben a taktikai zsebkések gyártói

a markolatok kialakítása során törekszenek arra is, hogy a zsebkés markolata a hüvelyk és a kisujj irányába kilógjon a felhasználó markából összecukott állapotban is. Ily módon lehetőség van a kések „humánusabb” alkalmazására közelharc szituációban, mivel azokat nem kell feltétlenül kinyitni és a pengével szűrni, vágni, hanem szintén maroktüskéként alkalmazhatók, feltéve, ha a felhasználó ismeri ennek alkalmazásait is.

7.sz. ábra. Ledwave XP-55
Forrás: www.ledwave.com

Összefoglalva tehát a taktikai lehetőségeket elmondhatjuk, hogy a teleszkópos bot rejtve viselhető, relatív kis tömeg miatt könnyen hordozható, ugyanakkor kialakításának köszönhetően mégis komoly fegyverként forgatható. A nyitás pillanata önmagában taktikai lehetőségeket rejt, de még a nyitás előtt összecukott állapotban is alkalmas önvédelemre, védelmi manőverekre. Összecukott állapotban maroktüskéként alkalmazható, ami akár álló, akár földharc során kivitelezhető. Az ólmosbottal ellentétben ez esetben nem kell akkora lendület, hiszen egyszerű kalapáló, döfő mozdulatok esetén is képes találatokat elérni, ez pedig szűk helyeken vagy korlátozott mozgási tartományban is végrehajtható. Teljes, kinyitott állapotában pedig közepes hatótávolságú fegyverként funkcionál.²

A komplexitás érdekében célszerű a kiképzésre fókuszálni. Sok gyártó, és harcművészeti stílus, irányzat oktatja így-úgy a bothasználatot. Saját tapasztalataim alapján én mégis a Kali (Eskrima, Arnis) vonal mellett érvelnék. A Fülöp-szigetek harcművészeti rendszerében mindez összetett módon, egymásra épülve megtalálható. Palm stick, bot, az ellenük alkalmazható pusztakezes eljárások, technika, taktika. A filippinók rendszerét megismerve számomra beigazolódni látszik, hogy hierarchikus sorrend áll fenn a lehetséges felhasználók között: átlagember, kiképzett ember (rendőr, katona), harcművészetet gyakorló. Jó esetben e két utóbbi kategória pedig egybeesik!

Teleszkópos tonfa, sai, jitte?

Azt hiszem nem túlzó a kijelentés, miszerint a taktikai teleszkópos botok „extra” változatai nem tekinthetők oly mértékben széles körben elterjedtnek, mint a hagyományos változat. Véleményem szerint ennek két oka van, egyrészt a tonfa, sai vagy jitte alakú teleszkópos

---

² Fontos megjegyezni, hogy a hazai szabályozásban sem a maroktüske, sem a taktikai lámpa tartásának, hordásának kérdése nem szabályozott teljes mértékben. A 75/2003. (X.28.) Kormányrendelet a közbiztonságra különösen veszélyes eszközök meghatározásáról a rendelet b.) pontjában azt mondja, ilyen eszköznek tekinthető minden olyan eszköz, mely jellegzetesen ütés céljára használható és az ütés erejét, hatását növeli. Ugyanakkor a nevezett eszközök nevesítve nem szerepelnek a szövegben. A rendelkezés említést e tárgykörben, csak az ólmosbotról és a boxerről tesz. Véleményem szerint sem egy önvédelemre is alkalmas íróeszköz, sem egy zseblámpa nem tartozik e körbe, de természetesen a jogalkalmazók értelmezhetik ezt másként is...

botok nem teljesítik az egyik lényegi követelményt, ami a teleszkópos botok kialakulásukhoz is vezetett. Nevezetesen rejtve könnyen nem viselhetők, hiszen a markolatból oldalirányban kiálló toldatok akadályozzák a fegyver viselését, rejtését. Rendre beleakadnak a ruházatba, bútorzatba, gépjármű felszerelésekbe. Másrészt ezek eredményes használatához véleményem szerint valóban harcművészetet aktívan gyakorlónak kell lenni a használónak, ráadásul a fegyverek kezelési rutinjának megtanulása évekre, évtizedekre kerülhet.

Valójában a nem teleszkópos tonfa alakú rendőrbotokkal kapcsolatban is vannak kételyeim, annak ellenére, hogy manapság ezek már széles körben elterjedtek a világ rendőrségei és rendfenntartó erői között. Ehhez ismételtelen egy kis funkcionális fegyvertörténeti visszatekintés szükséges, hiszen ennek fényében lehet érdemben minősíteni a jelenlegi kiképzést és használatot. A tonfa-t a harcművészeti források egyértelműen mezőgazdasági eszközként definiálják, eredetileg a kézi rizsörlő malom hajtókarja vagy palánta ültető szerszám lehetett. A források abban is egyetértenek, hogy „álcázott” fegyvernek volt tekinthető, hiszen a mezőgazdasági szerszámok között pihent, azonban kritikus szituációban fegyverként volt alkalmazható. A különböző harcművészeti stílusok abban viszont egyetértenek, hogy eredetileg párosan alkalmazták. Fegyverként való alkalmazása során alapvető funkciója az alkar védelme volt. A két tonfa-val felfegyverzett harcos eredményesen védekezhetett kard, lándzsa vagy alabárd ellen is, hiszen karjait a megsebzés veszélye nélkül tudta védekezésre és támadásra is felhasználni. Viszont e két lehetséges felhasználási mód között sorrendbeli különbséget kell tennünk: a tonfa először véd, aztán visszatámad, azaz alapvetően védekező fegyverről van szó. Ha arra gondolunk, hogy a tonfa eredetileg a nem kiváltságos, szegény rétegek fegyvere volt, akkor igazolva látjuk, hogy a számos helyütt kialakult fegyvertelen küzdelmi stílusok adaptálásáról van szó, a szó szoros értelmében fegyvernek nem tekinthető, de mégiscsak fegyverként használható tárgyra értelmezve. Ennek megfelelően a Kung-fu vagy Karate tonfa technikái a fegyvertelen mozdulatokból erednek, azokra építkezve használják ki a tárgy adottságait. Alapesetben a tonfa a merőleges fogantyúnál fogva az alkarhoz simul, és mintegy keskeny pajzs védi az alkart, közvetett módon az egész testet. Persze a fogantyú körül lehet kiperdíteni, esetleg a fogantyú alatti résznél fogva a merőleges kart kézvédőként használni, avagy a hosszabbik rudat megragadva a merőleges kart, mint tomahawk alkalmazni. Ezen variációs lehetőségek ellenére azt gondolom a tonfa „működési elve” mégiscsak a véd és visszatámad metódus. Ennek igazolására példaként említhető a tonfa thai változata, amit a helyiek mae sun sawk-nak hívnak.

8. sz. ábra. Mae sun sawk.
Forrás: picasaweb.google.com

A thai változat esetén a harcos a két merőleges fogantyú közül a hátsót fogja meg, oly módon, hogy alkarját a széles falap végén lévő kötélhurokba dugja. Így az elől lévő túske védi a kézfejet, azonban a fegyvert nem lehet körbeperdíteni a fogantyú körül, hiszen azt a kötél – és tulajdonképpen a második fogantyú is – lehetetlenné teszi. Ennek ellenére, amennyiben a mae sun sawk-ot használó harcos jártas a muay thai (thai bokszt) pusztakezes rendszerében eredményesen küzdhet meg a fegyveres támadókkal, hiszen az alkarjára szíjazott falapoknak köszönhetően úgy küzdhet a fegyver ellen, mintha csak bokszolnia kellene.

A rendvédelmi gyakorlatot figyelembe véve a tonfa – mivel a szolgálatban már csak egy maradt belőle – az ősi formában nem használható teljes értékkel. A rendvédelmi használat tapasztalatait és a kiképzési metodikát figyelembe véve a tonfa alakú rendőrbotok legritkább felhasználási módja a pörgetés. Alkarhoz illesztve védenek, ütnek és döfnek vele, alkalmazzák botként, ahol a merőleges fogantyú, mintegy kézvédő funkcionál és viszonylag ritkán a hosszabbik végét is fogják és a merőleges fogantyúval ütnek, kanalaznak. Véleményem szerint a teleszkópos tonfa alkar alóli kipörgetése kritikus helyzetben nem kellően megállító erejű, illetve a dulakodás közben erre nincs hely, hiszen esetlegesen tömegben, szűk helyen kellene végrehajtani. A teleszkópos változat fordított fogásra sem ideális (ahol a fogantyú az ütőfelület), mivel körülményes ilyen irányú felhasználáshoz kinyitni és megfordítani az eszközt. Továbbá a merőleges fogantyúnál fogva a teleszkópos bot kicsapásából eredő taktikai előny sem használható ki könnyedén, illetve nyitott állapotban a merőleges markolatot fogva és a hosszabbik végét tenyérrel megtámasztva a rövidebb véggel végrehajtott szúrás esetén esetlegesen összecukódhat az eszköz.

A teleszkópos sai és jitte számomra még ennél is „elvetéltebb” ötletnek tűnik. De a bővebb magyarázat előtt tegyünk különbséget a két fegyver között. A sai egy háromágú villához hasonlít, aminek középső foga sokkal hosszabb, mint a két szélső, de ettől eltekintve a három nyúlvány előre (a fegyvert tartó kézzel ellentétes irányba) mutat. Ez az elrendezés teszi lehetővé, hogy a sai törként és alkarra fektetett védőfegyverként is funkcionálhat, mivel a keresztvas mentén a tenyérben megfordítható. Létezik olyan változat is, ahol a keresztvas egyik szára előre, másik szára hátrafelé nyúlik, de megkérdőjelezhető, hogy ez mennyire autentikus, illetve funkcionálisan ugyanolyan jól működik-e mint az alapváltozat.

9. sz. ábra. Sai párban

Forrás: www.ehow.com

A jitte a sai-hoz képest más funkciót töltött be, annak ellenére, hogy alakjában emlékeztet arra. A jitte inkább egy olyan törre emlékeztet, aminek a keresztvasából az egyik ág letörött, azaz itt csak egy nyúlvánnyal találkozhatunk a markolat előtt, ami előre nyúlik.

10. sz. ábra. itte

Forrás: www.budoweapons.com

A két fegyver között lényeges különbség, hogy a sai-t párosan használták, míg a jitte egyedüli fegyver. A sai egész Dél-kelet Ázsiában elterjedt, míg a jitte Japánban alakult ki és vélhetően harcszerű körülmények között is csak itt használták. Kialakulása Japán újkori történetéhez kötődik. Amikor Japánban a Tokugawa-sógunátus összeomlott megindult az ország modernizációja és a nyugati kultúra, és értékrend átvétele. Ezt a korszakot Meidzsi-restaurációnak nevezik. Meidzsi annyit tesz felvilágosult, ami utalás az akkori császár modernizációs törekvéseire. A Meidzsi-restauráció együtt járt a korábbi feudális rendszer és a szamuráj osztály felszámolásával, integrálásával (ld. pl. Utolsó szamuráj című film). A szamurájuk előjogainak megszüntetése többek között azzal is járt, hogy kardjaikat be kellett szolgáltatniuk a császári rendőrségnek. E büszke harcosok azonban ezt sok esetben vonakodtak megtenni és ezek az esetek olykor véres utcai csetepatékká fajultak. Ezekben a küzdelmekben a jitte a császári rendőrség különleges tömör fém „botja” volt, aminek segítségével a hozzáértők a markolat előtt lévő kampóval el tudták a harc közben kapni a szamurájok kardpengéjét, mi több azt képesek voltak el is törni. A fegyver a japán források szerint még szerepet játszott a jakuzák elleni rendőrségi akciókban is, de napjainkban már őshazájában is ritkaságszámba megy, szinte kizárólag harcművészek használják csupán.

A jelenlegi modern alkalmazási körülmények között céltalannak látszik a sai alakú teleszkópos bot forgatása a tenyérben, főleg, hogy az egy erőteljesebb szűrés esetén összecsucodhat, illetve a jitte-vel való kardlaptörés sem tűnik valós alternatívának. Ezen eszközök a gyártók palettáját színesíthetik ugyan, de úgy gondolom, valós biztonságtechnikai jelentőséget alig hordoznak. Ez alól talán csak az jelenthet kivételt, amikor egy képzett harcművész használja ezeket a teleszkópos eszközöket, saját stílusirányzata technikai hátterének megfelelően egy önvédelmi vagy biztosítási szituációban. Ezek az esetek azonban véleményem szerint nem jelentenek tömeges fogyasztói szegmentumokat, így valójában főleg a gyártók marketing céljait szolgálják és kevéssé a valós fogyasztói igényekre reagálnak.

Összegzés

A cikkből talán kitűnik, hogy a taktikai teleszkópos botok valóban rengeteg taktikai lehetőséget hordoznak magukban. Azonban hiba lenne magát az eszközt az egekig magasztalni a megfelelő módszertani háttér nélkül. Számomra öröndetes jelenség, hogy az elmúlt évtizedben rohamos fejlődés volt megfigyelhető, ami egyaránt érintette a hivatásos és a civil taktikai kiképzési metodikát is. Valójában ez a két terület mereven nem is választható el

egymástól, hiszen az átjárhatóság, a tudástranszfer szerepe és a szinergiahatás ezen a területen is lényeges szempontok. A taktikai kiképzés változása, fejlődése nemzetközi trend, de szerencsére ennek hatásait hazai környezetben is érezzük. Azt kell mondjam, végre hazánkban is eljutott a hivatásos és a civil taktikai kiképzés abba a fázisba, ahol a kockázatos szituációkban potenciálisan érintett személyek felkészítésük, kiképzésük során már nem úgynevezett „önvédelmet” tanulnak, hanem az alkalmazott eszközökre, technikai háttérre valóban alkalmazható fegyverismeretet, fegyverkezelést, technikai tudást. Mi több a szektor érintett szereplőiben is megnőtt a belső igény az ilyen jellegű ismeretek elsajátítására. Ezért a kötetekben szervezett kiképzésen túl szabadidejüket, erőforrásaikat erre fordítva folyamatosan bővítik harcművészeti, taktikai ismereteiket, jártasságukat.

Amit zárszóként csak kívánni tudok magamnak és az érintetteknek is: Remélem sokan, sokszor, sokféle tréningen találkozunk még, annak érdekében, hogy a biztonság ne csak egy elvont fogalom legyen, hanem azt biztosítani is tudjuk!

Felhasznált irodalom

- [1] Gyarmati Gábor: Botok a biztonságtechnikában, Hadmérnök, IV. évfolyam 2. szám
- [2] Bevezetés a biztonsági őr és testőr szakmába, A & A Kiadó, Budapest, 1995.
- [3] 75/2003. (X.28.) Kormányrendelet
- [4] URL cím: <http://www.geocities.com/kalipages/baton.html> Letöltés: 2009. október 05.
(In: Everett, David J.: Tactical baton training – Safe, simple and effective)
- [5] URL cím: <http://www.inosantokali.hu/kali.php> Letöltés: 2009. október 7.
- [6] URL cím: <http://inosanto.com/?p=319> Letöltés: 2009. október 10. (In: Ben T. Largusa: Kali Traces It's Beginning In Ancient Indonesia & Kali and the migrant Filipinos)
- [7] URL cím: <http://www.coldsteel.com/specialtyitems.html> Letöltés: 2009. november 2.
- [8] URL cím: <http://www.ledwave.eu/flashlights/led-technology> Letöltés: 2009. november 2.
- [9] URL cím: <http://www.martialbladeconcepts.com/designs.htm> Letöltés: 2009. november 2.
- [10] URL cím: <http://traditionalfilipinoweapons.com/Sandata.html> Letöltés: 2009. november 2.